

Ekonomiczne uwarunkowania wzmocnienia współpracy i transferu wiedzy między instytucjami naukowymi i przedsiębiorstwami na terenie polsko – ukraińskiego obszaru transgranicznego

Dla potrzeb wykonanego w ramach projektu „Opracowanie innowacyjnego modelu transgranicznego wykorzystania tufów zeolitowych” elaboratu dotyczącego uwarunkowań ekonomicznych jego realizacji jako obszar transgraniczny przyjmuje się województwo lubelskie i obwód lwowski. O takiej delimitacji decyduje siedziba partnerów:

- Politechnika Lwowska – obwód lwowski,
- Wyższa Szkoła Zarządzania i Administracji w Zamościu, Politechnika Lubelska, Instytut Agrofizyki PAN w Lublinie – województwo lubelskie,

oraz siedziby większości przedsiębiorstw, które będą bezpośrednimi beneficjentami. W żaden sposób nie ogranicza to możliwości korzystania z wyników prowadzonych w ramach projektu badań jak również współpracy podmiotom i instytucjom z innych części polsko – ukraińskiego obszaru transgranicznego (obwody wołyński, zakarpacki, województwo podkarpackie) a także innych regionów Polski i Ukrainy.

Ludność

W 2011 roku w obwodzie lwowskim mieszkało 2540,9 tys. osób a w województwie lubelskim – 2171,9 tys. osób.

Gęstość zaludnienia to 87 osób na km² w przypadku województwa lubelskiego i 117 osób na 1 km² w przypadku obwodu lwowskiego. W województwie lubelskim nieznacznie przeważa udział ludności wiejskiej (wskaźnik urbanizacji wyniósł w nim 46,5%). Natomiast w obwodzie lwowskim zdecydowanie ludność miejska (60,8%). We Lwowie mieszka 786,6 tys. osób a w Lublinie 348,6 tys. Miasta liczące od 50 do 100 tys. mieszkańców to Drohobycz i Czerwonogród w obwodzie lwowskim oraz Chełm, Zamość i Biała Podlaska w województwie lubelskim.

Sieć osadniczą analizowanego obszaru należy jednak określić jako relatywnie słabą i rzadką. Dodatkowo w każdej z analizowanych jednostek terytorialnych wyraźna jest dominacja stolic regionów w miejskiej sieci osadniczej.

Mieszkańcy analizowanego obszaru charakteryzują się **stosunkowo wysokim poziomem wykształcenia**, przy czym podkreślenia wymaga znaczny, niemal dwukrotny wzrost udziału osób z wykształceniem wyższym w porównaniu z początkiem XXI wieku.

Udział osób legitymujących się wykształceniem wyższym wśród osób pracujących w obwodzie lwowskim w 2012 roku – 21,8%¹. Udział osób z wykształceniem wyższym w ogólnej liczbie ludności województwa lubelskiego – 16,2%.

W województwie lubelskim relatywnie duży odsetek wszystkich pracujących zatrudnionych jest w rolnictwie (38,3%). W obwodzie lwowskim w usługach pracuje 59,5% zatrudnionych a w województwie lubelskim 43,8%.

Zgodnie z Badaniami Aktywności Ekonomicznej Ludności w 2011 r. stopa bezrobocia w województwie lubelskim wyniosła 10,6%, natomiast w obwodzie lwowskim – 7,7%.

Produkt krajowy brutto

Oba regiony charakteryzują się bardzo niskim poziomem rozwoju gospodarczego na tle swoich państw. Zarówno w województwie lubelskim, jak i w obwodzie lwowskim udział wytwarzanego PKB stanowi 3,8% PKB wytwarzanego odpowiednio w Polsce i na Ukrainie. Zważywszy na fakt, że potencjał ludnościowy obu regionów kształtuje się na poziomie 5,6% ludności kraju w przypadku województwa lubelskiego, 5,6% – obwodu lwowskiego.

Tab. 1. Porównanie potencjału gospodarczego województwa lubelskiego i obwodu lwowskiego

	PKB (mln euro)	% PKB Polski (Ukrainy)	PKB per capita (euro)	PKB per capita (euro) Polska (Ukraina) =100
Województwo lubelskie	13462,2	3,8	6247,4	67,6
Obwód lwowski	3949,1	3,8	1550,4	69,3

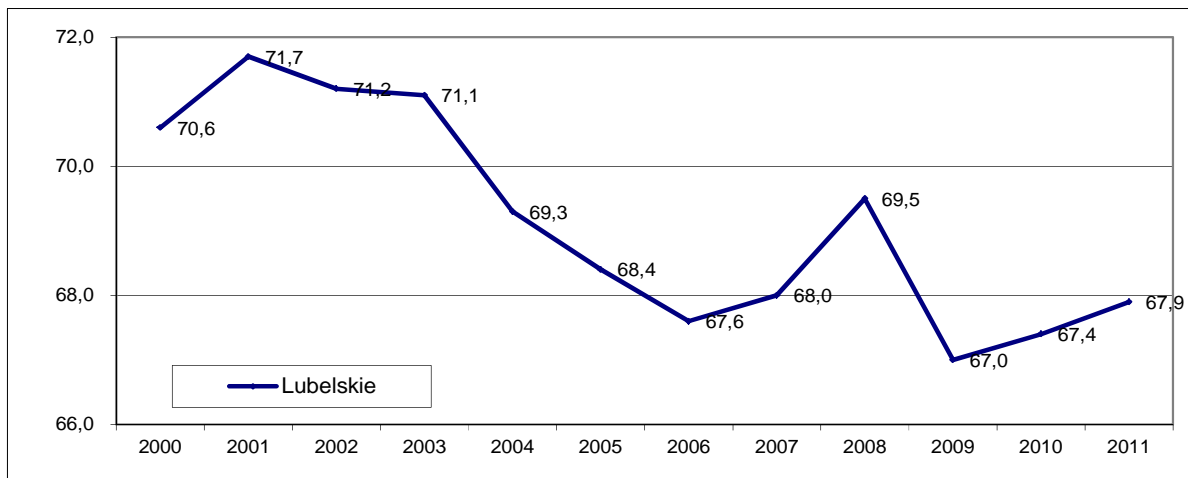
Źródło: Strategia współpracy transgranicznej Województwa Lubelskiego, Obwodu Lwowskiego, Obwodu Wołyńskiego i Obwodu Brzeskiego na lata 2014-2020, Urząd Marszałkowski w Lublinie, Lublin 2013, s. 15.

W ostatnich latach tempo wzrostu w obu regionach było niższe niż przeciętne dla państwa. W wielkościach realnych średnioroczny szacunkowy wzrost PKB województwa lubelskiego w okresie 2004-2010 wyniósł 3,5% wobec 4,6% w Polsce, zaś obwodu lwowskiego – 1,2% wobec 3,1% na Ukrainie².

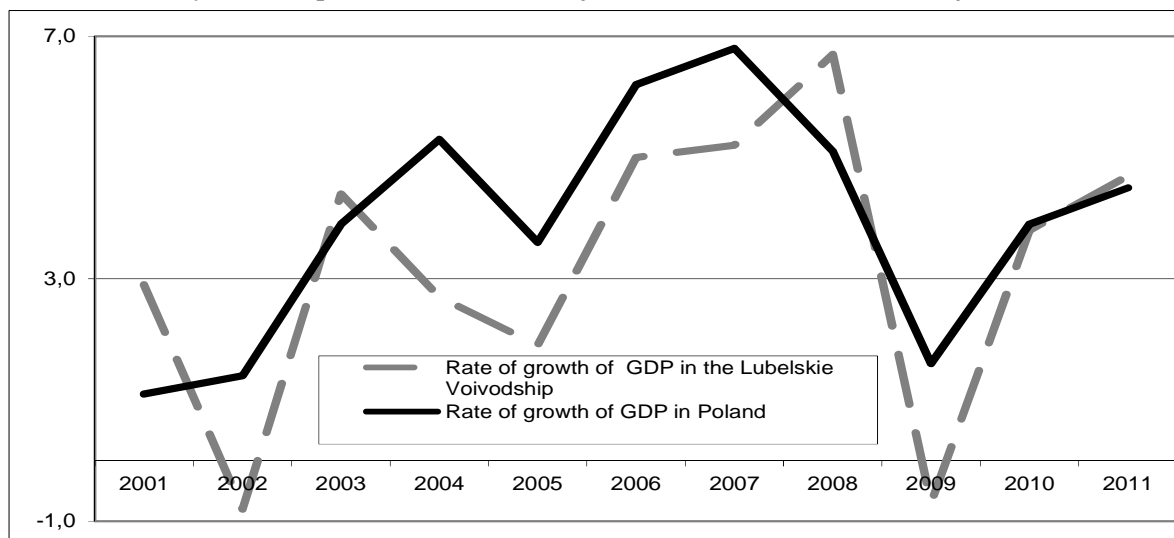
¹ Dla obwodu lwowskiego brak danych dotyczących udziału osób z wyższym wykształceniem wśród ogólnej liczby mieszkańców w wieku 15 lat i więcej, ale można przypuszczać, że jest to wielkość zbliżona do danych dla woj. lubelskiego.

² Strategia współpracy transgranicznej Województwa Lubelskiego, Obwodu Lwowskiego, Obwodu Wołyńskiego i Obwodu Brzeskiego na lata 2014-2020, Urząd Marszałkowski w Lublinie, Lublin 2013, s. 15.

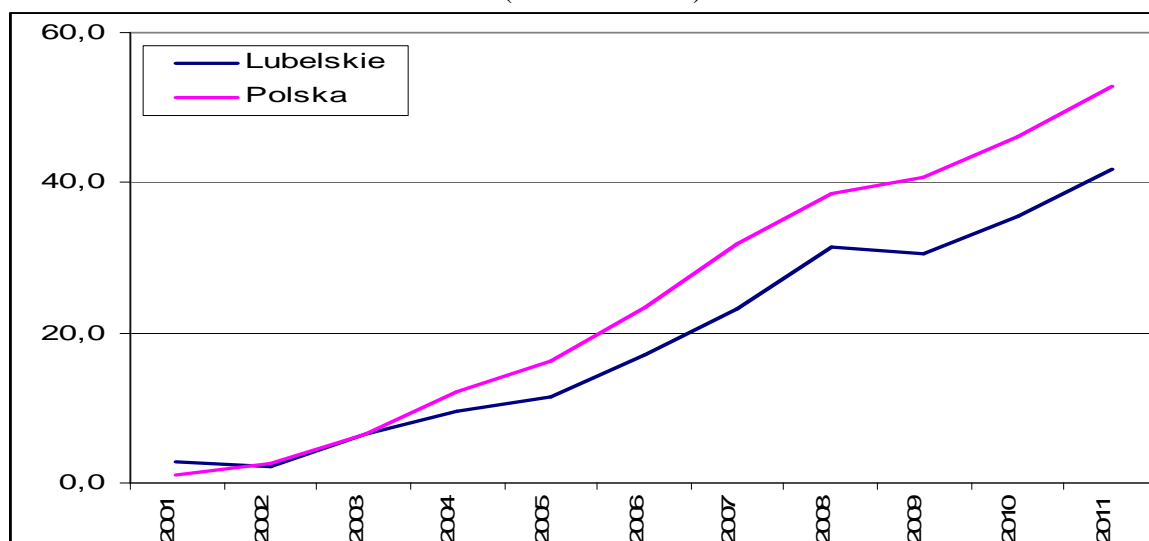
Rys. 1. PKB per capita w woj. lubelskim na tle kraju. Polska = 100 (%)

Rys. 2. Tempo wzrostu PKB w województwie lubelskim na tle kraju (%)

Rys. 3. Tempo wzrostu PKB w woj. lubelskim i w Polsce w latach 2000–2011 narastająco (2000 rok = 100)

Relatywnie **słaby poziom rozwoju gospodarek regionów wchodzących w skład analizowanego obszaru transgranicznego staje się jeszcze bardziej widoczny, gdy przedstawione powyżej wartości zostaną zestawione ze średnią wysokością PKB *per capita* w Unii Europejskiej.** W województwie lubelskim, będącym jednym z najbiedniejszych regionów UE, wartość tego wskaźnika wyniosła 25,5% średniej unijnej, w przypadku obwodu lwowskiego to zaledwie 6,3%.

Dysproporcja w poziomie rozwoju gospodarczego pomiędzy średnią dla Unii Europejskiej a poszczególnymi regionami wchodzącymi w skład analizowanego obszaru transgranicznego staje się nieco mniejsza, jeżeli za podstawę porównań przyjmimy **wartość PKB wyrażoną w euro według parytetu siły nabywczej.** Uwzględniając siłę nabywczą ludności, produkt krajowy na 1 mieszkańca w województwie lubelskim w 2010 roku wynosił 42% średniej UE (Polska – 63%), w obwodzie lwowskim – 15% (Ukraina – 21%).

Tab. 2. Struktura wartości dodanej brutto w woj. lubelskim na tle Polski według rodzajów działalności w latach 2009–2011 (%)

Rok	Rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo, rybactwo	Przemysł	Budownictwo	Handel i naprawy, hotele i restauracje, gospodarka magazynowa, transport i łączność	Pośrednictwo finansowe, obsługa nieruchomości i firm	Pozostała działalność usługowa
Województwo lubelskie						
2009	6,5	19,7	7,7	29,6	9,1	27,4
2010	7,4	19,0	7,7	29,4	9,2	27,3
2011	8,7	19,7	7,6	28,4	8,9	26,7
Polska						
2009	3,6	24,6	7,8	30,2	9,7	24,1
2010	3,7	24,7	8,0	29,5	10,1	24,0
2011	4,0	25,6	8,0	28,9	10,1	23,4

Udział usług w tworzeniu wartości dodanej brutto kształtował się na poziomie wyraźnie przekraczającym 60%. Przemysł uczestniczył w tworzeniu wartości dodanej województwa lubelskiego w 17%, a obwodu lwowskiego w 17,4%. Udział rolnictwa, leśnictwa, łowiectwa i rybactwa w tworzeniu wartości dodanej brutto województwa lubelskiego wyniósł 7,4% a obwodu lwowskiego 9,6%.

Na niekorzystną strukturę tworzenia wartości dodanej brutto nakłada się **niższa wydajność pracy** w stosunku do wartości krajowych, notowana w każdym spośród analizowanych

regionów oraz w każdym rodzaju działalności. W przeliczeniu na 1 pracującego wartość dodana brutto w województwie lubelskim w 2010 r. wyniosła 14,9 tys. euro, co stanowiło niecałe 70% średniej krajowej i plasowało je na ostatnim miejscu wśród wszystkich województw w Polsce.

Tab. 3. Wydajność pracy mierzona wartością dodaną brutto na 1 pracującego według rodzajów działalności (w zł)

LATA YEARS WOJEWÓDZTWA VOIVODSHIPS	Ogółem <i>Grand total</i>	Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo <i>Agriculture, forestry and fishing</i>	Przemysł <i>Industry</i>		Budownic- two <i>Construc- tion</i>	Handel; naprawa pojazdów samochodo- wych ^A ; trans- port i gospo- darka maga- zynowa; za- kwaterowanie i gastro- nomia ^A ; infor- macja i komunikacja <i>Trade; repair of motor vehicles^A; transporta- tion and stor- age; accom- modation and catering^A; information and communi- cation</i>	Działalność finansowa i ubezpiecze- niowa; obsługa rynku nierucho- mości ^A <i>Financial and insurance activities; real estate activities</i>	Pozostałe usługi <i>Other services</i>	
			razem <i>total</i>	w tym przetwórstwo prze- mysłowe <i>of which manufac- turing</i>					
P O L S K A	2009	84976	18324	97810	88106	99601	102120	210093	77643
	2010	90193	21285	106373	95143	108887	105899	224204	78427
	2011	96262	24742	118393	106381	114618	110775	238815	81239
Lubelskie	2009	58517	10520	83996	73320	91875	91616	192504	67945
	2010	62858	13478	87173	76120	96763	95355	201300	69593
	2011	67241	17195	97450	88460	98557	97988	210794	72151
POLSKA = 100									
Lubelskie	2009	68,9	57,4	85,9	83,2	92,2	89,7	91,6	87,5
	2010	69,7	63,3	82,0	80,0	88,9	90,0	89,8	88,7
	2011	69,9	69,5	82,3	83,2	86,0	88,5	88,3	88,8

Źródło: GUS

Tab. 4. Wydajność pracy w poszczególnych rodzajach działalności w relacji do średniej wydajności w gospodarce (%)

LATA YEARS WOJEWÓDZTWA VOIVODSHIPS		Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo <i>Agriculture, forestry and fishing</i>	Przemysł <i>Industry</i>		Budownic- two <i>Construc- tion</i>	Handel; naprawa pojazdów samocho- dowych ^Δ ; trans- port i gospo- darka maga- zynowa; za- kwaterowanie i gastrono- mia ^Δ ; inform- acja i komunikacja <i>Trade; repair of motor vehicles^Δ; transporta- tion and stor- age; accom- modation and catering^Δ; information and communi- cation</i>	Działalność finansowa i ubezpiecze- niowa; obsługa rynku nierucho- mości ^Δ <i>Financial and insurance activities; real estate activities</i>	Pozostałe usługi <i>Other services</i>
			razem <i>total</i>	w tym przetwór- stwo prze- mysłowe <i>of which manufac- turing</i>				
POLSKA	2009	21,6	115,1	103,7	117,2	120,2	247,2	91,4
	2010	23,6	117,9	105,5	120,7	117,4	248,6	87,0
	2011	25,7	123,0	110,5	119,1	115,1	248,1	84,4
Lubelskie	2009	18,0	143,5	125,3	157,0	156,6	329,0	116,1
	2010	21,4	138,7	121,1	153,9	151,7	320,2	110,7
	2011	25,6	144,9	131,6	146,6	145,7	313,5	107,3

Źródło: GUS

W województwie lubelskim w dwóch ostatnich latach wyższy wzrost wydajności pracy w województwie niż w Polsce, przy czym jest to niemal w całości „zasługa” o 12 punktów procentowych wyższego w porównaniu ze średnim wzrostem w kraju wzrostu wydajności w rolnictwie. Niestety w porównaniu z krajem spadała wydajność w przemyśle, budownictwie i najważniejszych usługach.

Tab. 5. Wartość środków trwałych (mln zł)

LATA YEARS WOJEWÓDZTWA VOIVODSHIPS	Ogółem <i>Grand total</i>	Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo <i>Agriculture, forestry and fishing</i>	Przemysł <i>Industry</i>		Budownic- two <i>Construc- tion</i>	Handel; naprawa pojazdów samocho- dowych ^Δ ; trans- port i gospo- darka maga- zynowa; za- kwaterowanie i gastro- nomia ^Δ ; infor- macja i komunikacja <i>Trade; repair of motor vehicles^Δ; transporta- tion and stor- age; accom- modation and catering^Δ; information and communi- cation</i>	Działalność finansowa i ubezpiecze- niowa; obsługa rynku nierucho- mości ^Δ <i>Financial and insurance activities; real estate activities</i>	Pozostałe usługi <i>Other services</i>	
			razem <i>total</i>	w tym przetwór- stwo prze- mysłowe <i>of which manufac- turing</i>					
POLSKA	2010	2520940	132178	800777	446686	55759	683000	520485	328741
	2011	2701111	135819	856831	476574	60389	741707	546840	359524
Lubelskie	2010	108425	11249	24676	12595	1621	30071	26771	14036
	2011	116386	11492	25135	13563	3084	33312	28098	15264
Struktura (%)									
POLSKA	2010	100,0	5,2	31,8	17,7	2,2	27,1	20,6	13,0
	2011	100,0	5,0	31,7	17,6	2,2	27,5	20,2	13,3
Lubelskie	2010	100,0	10,4	22,8	11,6	1,5	27,7	24,7	12,9
	2011	100,0	9,9	21,6	11,7	2,6	28,6	24,1	13,1

Źródło: GUS

Tab. 6. Produktywność środków trwałych jako iloraz wartości dodanej brutto na 100 zł środków trwałych brutto

LATA YEARS WOJEWÓDZTWA VOIVODSHIPS	Ogółem <i>Grand total</i>	Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo <i>Agriculture, forestry and fishing</i>	Przemysł <i>Industry</i>		Budownic- two <i>Construc- tion</i>	Handel; naprawa pojazdów samocho- dowych ^Δ ; trans- port i gospo- darka maga- zynowa; za- kwaterowanie i gastrono- mia ^Δ ; infor- macja i komunikacja <i>Trade; repair of motor vehicles^Δ; transporta- tion and stor- age; accom- modation and catering^Δ; information and communi- cation</i>	Działalność finansowa i ubezpiecze- niowa; obsługa ryнку nierucho- mości ^Δ <i>Financial and insurance activities; real estate activities</i>	Pozostałe usługi <i>Other services</i>	
			razem <i>total</i>	w tym przetwórstwo prze- mysłowe <i>of which manufac- turing</i>					
POLSKA	2010	49	35	39	52	179	54	24	91
	2011	50	39	40	54	178	52	25	88
Lubelskie .	2010	44	31	37	52	225	47	16	93
	2011	44	39	40	56	127	44	16	90
Polska = 100 (%)									
Lubelskie	2010	88,7	89,4	95,2	100,3	125,8	86,3	67,5	102,2
	2011	88,9	98,7	100,7	102,8	71,1	83,8	65,6	102,9

Źródło: GUS

Handel zagraniczny

Pomimo tego, że wartość obrotów w handlu zagranicznym analizowanych jednostek terytorialnych w ostatnich latach systematycznie wzrasta, ich **udział w strukturze regionalnej handlu zagranicznego pozostaje nieznacznym** i niewspółmierny nie tylko do potencjału demograficznego, ale również do potencjału gospodarczego, mierzonego udziałem analizowanych regionów w PKB poszczególnych krajów odniesienia. W 2011 r. z województwa lubelskiego pochodziło zaledwie 1,6% polskiego eksportu oraz 1,1% importu.

Niewielki był również udział obwodu lwowskiego w handlu zagranicznym Ukrainy – ukształtował się on na poziomie odpowiednio 1,8% w przypadku eksportu oraz 3,9% w przypadku importu. Świadczy to o relatywnie niskim stopniu międzynarodowych powiązań gospodarczych analizowanego regionu transgranicznego, będącym przejawem jego **peryferyjności oraz małej konkurencyjności**.

Lubelszczyzna jest przede wszystkim miejscem relatywnie silnej koncentracji eksportu na Ukrainę, choć znaczenie tego kierunku systematycznie spada. W 2008 r. udział Ukrainy w strukturze geograficznej eksportu z województwa lubelskiego wyniósł 10,3% (wobec 2,5% w strukturze eksportu dla Polski ogółem), co stawiało ją na 2 miejscu wśród najważniejszych odbiorców. Wymiana handlowa z Polską posiada szczególnie duże znaczenie w strukturze handlu zagranicznego obwodu lwowskiego. W 2011 r. udział Polski w imporcie do tego regionu wyniósł 20,2%, natomiast udział eksportu – 19,1%³.

Średnioroczny **napływ bezpośrednich inwestycji zagranicznych** wyniósł 188,8 mln euro w przypadku obwodu lwowskiego, 132,8 mln euro w przypadku województwa lubelskiego.

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w 2011 r. w obwodzie lwowskim wyniosło 246 euro a w województwie lubelskim 748 euro, przy czym w każdym przypadku **było ono niższe w porównaniu średnich krajowych**. Co prawda niższe niż przeciętnie w kraju wynagrodzenia na analizowanym obszarze przekładają się na niższy poziom dochodów i wydatków konsumpcyjnych gospodarstw domowych, to paradoksalnie wynikające z tego **mniejsze koszty prowadzenia działalności gospodarczej** mogą stać się istotnym argumentem na rzecz przyciągania inwestycji zewnętrznych.

Szkolnictwo wyższe

Ważnym elementem potencjału społecznego analizowanego obszaru są szkoły wyższe. W roku akademickim 2011/2012 w obwodzie lwowskim kształciło się 131,2 tys. studentów a w województwie lubelskim 96,2 tys.

Lwów – to jeden z największych i najważniejszych ośrodków akademickich na Ukrainie. Znajduje się tutaj 20 szkół wyższych, m.in.: Uniwersytet Lwowski im. Iwana Franki, Politechnika Lwowska, Lwowska Akademia Handlowa, Lwowska Akademia Rolnicza, Lwowska Akademia Medyczna im. Daniela Halickiego, Lwowska Akademia Sztuk Pięknych,

---

³ Strategia współpracy transgranicznej Województwa Lubelskiego, Obwodu Lwowskiego, Obwodu Wołyńskiego i Obwodu Brzeskiego na lata 2014-2020, Urząd Marszałkowski w Lublinie, Lublin 2013, s. 22.

Wyższa Państwowa Akademia Muzyczna im. M. Łysenki i wiele innych. W 2011 roku we Lwowie studiowało 108,7 tys. studentów.

Lublin – to szósty pod względem wielkości ośrodek akademicki w Polsce, jest siedzibą 9 szkół wyższych, m.in.: Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II, Politechniki Lubelskiej, Uniwersytetu Przyrodniczego, Uniwersytetu Medycznego i innych. W 2011 roku we Lublinie studiowało 80,8 tys. studentów.

Zamość (4,0 tys. studentów) – będący miejscem lokalizacji Wyższej Szkoły Zarządzania i Administracji, Wyższej Szkoły Zawodowej im. Szymona Szymonowica oraz Wyższej Szkoły Humanistyczno-Ekonomicznej im. J. Zamoyskiego.

Infrastruktura

Drogę międzynarodową **E372** (szlak obsługiwany przez drogę krajową nr 17 wraz z odcinkami drogi ekspresowej S17 na terytorium Polski oraz drogę międzynarodową M09 na terytorium Ukrainy): Warszawa – Lublin – Zamość – Lwów, znajdującą się w ciągu projektowanego korytarza transportowego *Via Intermare*, tworzącego najkrótsze powiązanie Morza Bałtyckiego (Gdańsk) z Morzem Czarnym (Odessa).

Linia Hutnicza Szerokotorowa, biegnąca ze Sławkowa w województwie śląskim przez Zamość i Hrubieszów do granicy polsko-ukraińskiej. Łączy ona Górny Śląsk ze wschodnią granicą państwa układem szerokotorowym, umożliwiającym przewóz ładunków z Ukrainy, a przez nią z Rosji, Azji Centralnej oraz Dalekiego Wschodu bez konieczności czasochłonnego przeładunku na granicy. Główna infrastruktura obsługowa tej linii znajduje się w Hrubieszowie i Zamościu. Znaczenie dostępu do tej linii jest trudne do przecenienia w kontekście potencjalnego rozwoju wymiany handlowej i współpracy gospodarczej między Wschodem a Zachodem. Przewóz ładunków Magistralą Transsyberyjską z krajów Dalekiego Wschodu na Zachód Europy przy wykorzystaniu infrastruktury Linii Hutniczej-Szerokotorowej jest o ok. 15-20 dni szybszy niż alternatywną drogą morską, pozwalając przy tym na radykalne obniżenie kosztów transportu. Dodatkowo stacje Hrubieszów, Zamość-Bortatycze, Szczebrzeszyn i Biłgoraj są stacjami stycznymi z liniami kolejowymi o szerokości 1435 mm.

Położenie analizowanego obszaru na drodze głównych szlaków tranzytowych pomiędzy wschodem i zachodem Europy jest więc korzystne i stanowi solidną podstawę rozwoju międzynarodowego transportu drogowego i kolejowego.

Pomimo korzystnego położenia przy ważnych międzynarodowych korytarzach transportowych, warunkujących dostępność zewnętrzną, analizowany obszar charakteryzuje się jednak **niską gęstością infrastruktury drogowej i kolejowej** będącej jednym z podstawowych czynników integracji przestrzeni, przesądzających o jej dostępności i spójności wewnętrznej. Gęstość dróg publicznych o nawierzchni twardej na 100 km² w województwie lubelskim wynosi 84,9 km na 100 km² (wobec 89,7 km na 100 km² w Polsce), w obwodzie lwowskim jest to tylko 37,6 km na 100 km² (wobec 27,5 na km na 100 km² na Ukrainie). Warto jednocześnie zauważyć, że w przypadku województwa lubelskiego wartość tego wskaźnika znacznie wzrosła w porównaniu do roku 2003 (z poziomu 71,2 km na 100 km²).

Na omawianym obszarze transgranicznym znajdują się dwa cywilne międzynarodowe porty lotnicze:

- **Międzynarodowy Port Lotniczy im. Daniela Halickiego we Lwowie** – dysponujący nowym terminalem oddanym do użytkowania w kwietniu 2012 r.; realizuje połączenia międzynarodowe do Polski (Warszawa, Kraków, Wrocław), Włoch (Mediolan, Neapol, Wenecja), Niemiec (Monachium, Dortmund), Austrii (Wiedeń), Rumunii (Timisoara), Rosji (Moskwa-Domodiedowo oraz Moskwa-Wnukowo), Turcji (Stambuł), Izraela (Tel Awiw-Jafa), Zjednoczonych Emiratów Arabskich (Dubaj) oraz Egiptu (Hurgada), liczne połączenia czarterowe, a także przewozy wewnątrz krajowe (do Kijowa). W 2012 r. obsłużyło 576 tys. osób;

- **Port Lotniczy Lublin w Świdniku** – nowy regionalny port lotniczy w Polsce otwarty w grudniu 2012 r., realizuje połączenia międzynarodowe do Wielkiej Brytanii (Londyn-Stansted, Londyn-Luton, Liverpool), Irlandii (Dublin) oraz Norwegii (Oslo), połączenia czarterowe do Turcji (Antalya) oraz Bułgarii (Burgas), a także okresowe połączenie wewnątrz krajowe (Gdańsk), w ciągu pierwszych 8 miesięcy 2013 r. obsłużyło 127 tys. pasażerów.

Hrebennie/Rawa Ruska – przejście drogowe na granicy polsko-ukraińskiej, obsługujące ruch osobowy i towarowy

Hrebennie/Rawa Ruska – przejście kolejowe na granicy polsko-ukraińskiej obsługujące ruch osobowy, obecnie nieczynne.

Podmioty gospodarcze

W końcu 2011 roku w województwie lubelskim zarejestrowanych było 162,1 tys. podmiotów gospodarczych. W przeliczeniu na 1000 ludności jest to o ponad ¼ mniej niż średnio w kraju. W regionie szczególnie mało jest dużych podmiotów zorganizowanych w formie spółek handlowych. Wskaźnik takich spółek na 1000 ludności jest o połowę mniejszy niż średnio w Polsce.